

Sławomir Bartnicki*

WYBRANE DETERMINANTY POPARCIA KANDYDATÓW PODCZAS WYBORÓW GMINNEGO ORGANU WYKONAWCZEGO¹

WPROWADZENIE

Problematyka określenia determinantów siły kandydata w wyborach bezpośrednich do gminnej egzekutywy, czyli mierzalnego poparcia wyrażanego przez odsetek zdobytych przez kandydata głosów, nie była jak dotąd w polskim piśmiennictwie naukowym podnoszona. Zagadnienie to ma obecnie dojmujące znaczenie z wielu powodów, spośród których pozwolę sobie jedynie na zaznaczenie kilku wybranych. Po pierwsze, od pewnego już czasu, a szczególnie od ostatnich wyborów samorządowych w 2014 roku, podnoszona jest kwestia ograniczenia dopuszczalnej liczby kadencji na stanowiskach wójtów, burmistrzów do dwóch kadencji, co niekiedy budzi kontrowersje różnej natury [np. prawnej: Bujny, Ziemski 2015]. Jak do tej pory dwukrotnie podejmowano już, nieskuteczne, próby nowelizacji kodeksu wyborczego w tym kierunku². Po drugie, co ma związek z powyższym argumentem, zasadne obecnie jest przyjrzenie się fluktuacji poparcia wyborczego w grupie stanowisk gminnej egzekutywy. Wzrost poparcia z wyborów na wybory wśród osób przez wiele kadencji pozostających na stanowisku może rodzić pytania o przyczyny tego stanu rzeczy i sugerować hamowanie mechanizmów rekrutacji do elity

* Dr, Zakład Socjologii Organizacji i Instytucji, Instytut Socjologii i Kognitywistyki Uniwersytetu w Białymstoku, s.bartnicki@uwb.edu.pl.

¹ Artykuł jest efektem grantu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (2014/13/D/HS5/02010) pt. „Uwarunkowania reelekcji egzekutywy gminnej po 2002 roku w Polsce”.

² Po raz pierwszy w 2010 r. (projekt PIS) i w 2013 r. (projekt RP) na podstawie: D. Krzysztofowicz, *Nie będzie ograniczenia liczby kadencji wójtów*, „Wspólnota”, 11.02.2013, <http://www.wspolnota.org.pl/aktualnosci/aktualnosc/nie-bedzie-ograniczenia-liczby-kadencji-wojtow/> (dostęp 20.04.2015).

lokalnej. Jednocześnie, z różnych punktów widzenia, istotne znaczenie ma rozpoznanie determinantów budujących strukturalną i pozastrukturalną przewagę ubiegających się o reelekcję (inkumbentów). Może się to przyczynić do weryfikacji tez sugerujących obecność zjawisk dysfunkcyjnych w funkcjonowaniu samorządów gminnych po 2002 roku [Bober i in. 2013]. Trzeci argument, jaki moglibyśmy tu przytoczyć, jest motywowany względami poznawczymi i potencjalną możliwością poszukiwania analogii z sytuacją pod tym względem odnotowywaną w innych krajach. Jakkolwiek może to być jednak paralela chybiona. Tak z punktu widzenia różnych porządków prawnych normujących zbiór reguł wyborczych, jak i ze względu na różnice w kulturze politycznej czy okres doświadczeń demokratycznych wyborów, który w tym przypadku, w zależności od metody porównawczej, dotyczy właściwie tylko trzech cykli wyborczych. Celem autora artykułu jest wskazanie wpływu wybranych determinantów na poparcie wyborcze kandydatów ubiegających się o stanowisko przedstawiciela gminnej egzekutywy w wyborach po 2002 roku. Poparcie wyborcze definiowane również jako siła kandydata, zoperacjonalizowano jako odsetek głosów oddawanych na kandydata w pierwszej turze wyborów w latach 2006, 2010 i 2014. W przypadku ubiegających się o reelekcję w 2014 roku, zweryfikowano interakcję stażu na stanowisku, licząc od 2002 roku, afiliacji komitetu wyborczego i ludnościowej wielkości gminy.

Ponadto przedstawiono charakterystykę zjawiska *incumbency advantage*, scharakteryzowano przyjmowane założenia, przedstawiono dane użyte w analizie, stosowaną metodologię, wyniki analizy i podsumowanie.

CHARAKTERYSTYKA *INCUMBENCY ADVANTAGE*

Inkumbenci, czyli ubiegający się o reelekcję, zwykle pokonują pretendentów w różnych typach wyborów demokratycznych na całym świecie. Zjawisko to nosi nazwę *incumbency advantage* i najczęściej oznacza przewagę z tytułu bezpośrednio wcześniejszego sprawowania władzy na danym stanowisku z wyboru. Można jednak wskazać nieliczne przykłady *incumbency dis-advantage*, kiedy inkumbenci otrzymują niższe poparcie niż pretendenci i wybory przegrywają. Dotyczy to np. wyborów władz centralnych w Indiach [Linden 2004; Uppal 2009; Duraisamy, Lemennicier, Khouri 2014], lokalnych w Brazylii [Titunik 2011], i w Zambii [Macdonald 2014]. Inkumbentów spotykają też trudności z uzyskaniem reelekcji choćby na Wyspach Pacyfiku [Fraenkel 2004; 2006]. Wspólnym mianownikiem *incumbency dis-advantage* ma być silna delegitymizacja władzy o podłożu ekonomicznym [Macdonald 2014].

Z reguły status inkumbenta jest najsilniejszym predyktorem współokreślającym zwycięzców na różnych szczeblach stanowisk obsadzanych z wyboru

w różnych typach wyborów [Oliver, Ha, Callen 2012]. Zjawisko dostrzegalne jest tak na poziomie wyborów centralnych [np.: Lee 2008, Gelman, King 1990, Heinmueller, Kern 2008, Lemennicier, Katir-Lescieux 2010, Stonecash 2008], jak i lokalnych [np.: Freier 2015; Krebs 1998; Haček 2014; Trounstine 2011]. Większość doniesień w tym zakresie dotyczy USA, gdzie zjawisko to zostało bodaj najlepiej rozpoznane na szczeblu centralnym, a nadal, rzekomo, w stopniu niezadowolającym w zakresie wyborów lokalnych [Marshall, Shah, Ruhil 2011]. Największym zainteresowaniem cieszą się tam, pod tym względem, wybory centralne, a wnioski budowane na ich podstawie dostosowywane są do wyjaśniania zachowań wyborczych w wyborach lokalnych. Badania determinant poparcia wyborczego i *incumbency advantage* na poziomie wyborów lokalnych w USA są prowadzone na ogół na niewielkich próbach, na ogół w ludnych miastach [np. Trounstine 2011; Holbrook, Weinschenk 2014], bądź wśród kandydatów ubiegających się o stanowisko w legislatywie, w dużych i zróżnicowanych społecznie miastach np. Chicago [Krebs 1998]. Mniej uwagi poświęca się tym zagadnieniom we względnie niewielkich społecznościach lokalnych [np. Trounstine 2016 czy Oliver, Ha 2007].

Relatywnie często spotkamy się też z doniesieniami badawczymi koncentrującymi się na wyborach lokalnych w Kanadzie. Badania kanadyjskie, w doborze przypadków, częściej preferują mniejsze społeczności i wyróżniają się tym, że stosunkowo często koncentrują się na problematyce znaczenia płci, pochodzenia etnicznego czy przynależności do różnych grup mniejszościowych, tak w zakresie szans kandydatów, jak i zachowań wyborców te grupy reprezentujących [np. Tolley 2011; Kushner, Siegel, Stanwick 1997]. Tam też podejmowane są wątki zaniedbywane gdzie indziej, jak np. uwarunkowania głosowania retrospektywnego [Moore, McGregor, Stephenson 2017].

Zakres dominacji inkumbentów jest znaczący w wyborach do władz centralnych w USA, gdzie w Izbie Reprezentantów, bywa że ok. 90% rządzących w poprzedniej kadencji uzyskuje reelekcję [Levit, Wolfram 1997]. Tam też bycie inkumbentem zwiększa prawdopodobieństwo ponownego wyboru od 40 do 45% [Lee 2001]. Na tym tle inkumbenci ubiegający się o reelekcję na stanowiska burmistrzów w wybranych dużych miastach USA mają mieć większe o 32% szanse na ponowne kandydowanie i wygraną w stosunku do pretendentów [Trounstine 2011]. W przypadku Niemiec przedstawiciele władzy wykonawczej w gminach mają mieć od 38 do 40% wyższe szanse na ponowne zwycięstwo w sytuacji, gdy są inkumbentami [Freier 2015].

W Polsce w wyniku ostatnich wyborów samorządowych, w zakresie gminnej egzekutywy, reelekcję uzyskało 65% inkumbentów i jest to najgorszy rezultat przez nich wypracowany od 2006 roku. Dane w zakresie retencji kandydatów na tych stanowiskach od 2002 roku przedstawiono w załączniku 1 i w załączniku 4. Z danych w załączniku 1 dowiemy się, że, przeciętnie, dziewięciu

na dziesięciu poprzednio wygrywających wybory kandyduje w kolejnych, a spośród kandydujących średnio więcej niż co siódmy wygrywa wybory kolejne. Przykładowo, w 2428 gminach, w roku 2014, o reelekcję ubiegało się 2188 tych, którzy wygrali wybory poprzednie w 2010 roku (90,1%), z czego zwycięstwo w 2014 roku odniosło 1576 poprzednio rządzących, zatem odsetek zwycięstw wśród kandydujących wyniósł 72,03% (dane w załączniku 1). W tym zakresie, na przykład, z doświadczeń słoweńskich wynika, że proporcje wśród ubiegających się o reelekcję są zbliżone, ale odsetek wygrywających jest wyższy niż w Polsce [Kuković, Haček 2013: 93 i 96].

STRUKTURALNE I POZASTRUKTURALNE ŹRÓDŁA PRZEWAGI INKUMBENTÓW

Strukturalna przewaga inkumbentów wynika z zasobów jakimi dysponują, posiadając władzę [Lee 2008]. W skład tych zasobów zaliczyć możemy możliwości decyzyjne w zakresie kierunków redystrybucji środków, możliwość zwiększonej ekspozycji w mediach różnego typu, stały kontakt z wyborcami, dysponowanie informacjami niewralgicznymi niedostępnymi dla pretendentów i wiele innych. Strukturalna przewaga może być przez rządzących rozbudowywana zarówno przez działania w granicach prawa, jak i poprzez działania pozaprawne i na granicy prawa, co niekiedy bywa trudno definiowalne. Wyborcy (mocodawcy) nie mają efektywnych narzędzi do kontroli obieralnych polityków (agentów) [Arvind 1998; Herbut 2008]. W krajach, w których oddziaływanie norm weberowskich jest osłabione, granica między tym co prywatne a publiczne może być trudno definiowana i łatwo przekraczana.

Wyjaśnien dlaczego wyborcy preferować mają inkumbentów nad pretendentami upatruje się w głosowaniu retrospektywnym [Fiorina 1981] i w heurystykach, którymi posługują się wyborcy. Różnica w tym zakresie między wyborami centralnymi a lokalnymi polega na tym, że w przypadku tych pierwszych łatwo dostrzegalny jest powszechny identyfikator, czyli przynależność partyjna inkumbentów i pretendentów, co ich pozycjonuje u wyborców wedle ich postawy politycznej. W dalszej kolejności wyborca, decydując w wyborach centralnych, kierować się będzie stereotypami i uproszczeniami, a następnie pozycją na liście wyborczej [Marcinkiewicz, Stegmaier 2015]. W zakresie wyborów lokalnych popularny identyfikator – jak przynależność partyjna – występuje relatywnie rzadko, co nie jest tylko przypadłością Polski [np. Hajnal, Lewis, Louch 2002]. W takim przypadku wyborcy skazani są na poszukiwania innych łatwo identyfikowalnych sygnałów ułatwiających im podjęcie decyzji wyborczej. Pierwszym takim najlepiej dostrzegalnym sygnałem jest status inkumbenta, bo pociąga za sobą wyższą rozpoznawalność nazwiska takiego kandydata.

Z badań kanadyjskich w zakresie zachowań wyborczych w wyborach lokalnych wynika, że kiedy inkumbent kandyduje, wówczas wyborcy po pierwsze słabiej angażują się w kampanię i mniej pochłaniają ich kampanijne tematy i wydarzenia, po drugie, szybciej podejmują decyzję wyborczą i po trzecie, decyzja taka jest stabilniejsza niż w przypadku, gdy wybory rozgrywają się bez obecności inkumbenta [Moore, McGregor, Stephenson 2017].

W wyborach lokalnych inkumbenci mają sobie lepiej radzić w dużych ośrodkach niż w mniejszych [Kushner, Siegel, Stanwick 1997], a szanse inkumbentów mają się różnicować ze względu na wielkość zbiorowości i poziom jej zróżnicowania [Oliver, Ha 2007]. Wzrost ludnościowej wielkości gminy i spadek jej zróżnicowania daje większe szanse inkumbentom. Im mniej ludna gmina, tym bardziej prawdopodobne, że wyborcy będą osobiście zaznajomieni z kandydatami i problemami lokalnej społeczności oraz że będą w te problemy osobiście zaangażowani. Ma się to przekładać na większe szanse dla pretendentów [tamże 2007].

Pozastrukturalne uwarunkowania przewagi inkumbentów podkreślają ich intencjonalne działania zmierzające do zwiększania szans reelekcji. Wskazać tu można dwa główne kierunki działań rządzących, po pierwsze manipulacje budżetowe [tzw. Political Budget Cycles – PBC], a po drugie inwestowanie w relacje klientelistsyczne. Choć nie bez znaczenia w kontekście uwarunkowań strukturalnych pozostają także działania związane z promocją przez inkumbentów własnej osoby i swoich dokonań [rzeczywistych bądź nie]. Te działania inkumbenci mogą realizować osobno lub łącznie, co zależy od inwencji indywidualnej i cech lokalnego środowiska. Zagadnienie manipulacji budżetowych scharakteryzowano w dalszej części artykułu. Natomiast zjawisko klientelizmu na poziomie władz gminnych stanowi, od dłuższego czasu, chyba stały już wątek w dyskusji o samorządzie gminnym w Polsce, obecny tak w opracowaniach naukowych [np.: Bober i in. 2013], jak i w konkretnych zamierzeniach politycznych [program Prawa i Sprawiedliwości 2014]³, które w bieżącej kadencji Parlamentu [2015–2019] mają szansę na urzeczywistnienie się, choć nie wiadomo w jakiej konkretnie formie. Bogactwo możliwych relacji klientarnych [Tarkowski 1994; Własiuk 2011] może skłaniać rządzących do korzystania z tego typu „możliwości” i w zależności od odgrywanych ról – patronów bądź klientów. Zyski dla graczy z takich relacji bywają znaczne [np. Gadowska 2002]. Wielce problematyczna pozostaje oczywiście weryfikacja tego fenomenu, pewien potencjał w tym zakresie oferują przede wszystkim badania terenowe.

³ pis.org.pl/document/archive/download/128 (dostęp 1.07.2016). Diagnoza stanu i kierunki działań w tym zakresie na s. 53–54.

PRZEWIDYWANIA W KONTEKŚCIE KATALOGU CZYNNIKÓW BUDUJĄCYCH SIŁĘ KANDYDATA

Wedle powyższego, oczekujemy, że czynnikiem który w największym zakresie i najsilniej wyznacza odsetek głosów zdobywanych przez kandydata w I turze wyborów na kierownika gminnej egzekutywy, będzie status inkumbenta. Założenie to można uszczegółowić o występowanie jednego z dwóch typowych dla *incumbency advantage* tendencji, czyli *sophomore surge*. Przyjmujemy, że wśród kandydatów ubiegających się o pierwszą reelekcję (drugą kadencję) wystąpi najwyższy przyrost oddanych głosów z wyborów na wybory, w porównaniu do pozostałych kandydatów ubiegających się o reelekcję z dłuższym stażem na stanowisku. Tacy kandydaci powinni mieć najwyższe szanse na sukces wyborczy.

Konkurencja polityczna, czyli liczba kontrkandydatów, jest zwykle czynnikiem obniżającym odsetek zdobywanych głosów w wyborach lokalnych, [Krebs 1998; Kushner, Siegel, Stanwick 1997]. Zakładamy, że taka oczywista tendencja wystąpi również w analizowanych wyborach.

Innego rodzaju czynnikiem, mogącym wpływać na siłę kandydata, jest afiliacja partyjna komitetu wyborczego. Relatywnie często w polskiej literaturze ten wątek jest podnoszony w kontekście analizowanego typu wyborów [np.: Bukowski, Flis, Hess, Szymańska 2011; Drzonek 2013; Gendźwiłł 2010; Gendźwiłł, Żółtak 2012; Rutkowski 2008], w zakresie m.in. skutków wpływu typu afiliacji komitetu wyborczego na szanse sukcesu kandydata. Dowiadujemy się z tego, na przykład, że z wyborów na wybory postępuje upartyjnienie lokalnej sceny politycznej w zakresie obsady stanowisk wykonawczych, co ma następować m.in. poprzez wzrost zwycięstw wśród kandydatów startujących z list komitetów niepartyjnych, a popieranym przez partie polityczne [Gendźwiłł, Żółtak 2012]. W dużych ośrodkach miejskich dochodzić ma do instytucjonalizowania bezpartyjności [Gendźwiłł 2010]. Dodatkowo, preferencje wyborcze wyrażane dla kandydatów z list komitetów partyjnych bywają zwykle negatywne [Adamowicz 2015; Łukowski 2012; Gendźwiłł 2010], co nie musi się przekładać na wsparcie wyrażane dla inkumbentów ubiegających się o reelekcję z list komitetów partyjnych. Pod uwagę należy brać także niemożliwe do stwierdzenia spadki albo wzrosty poparcia powodowane sympatyzowaniem pretendenta/inkumbenta z określoną opcją polityczną, czego nie wychwycą oficjalne dane PKW, bo wykazują one jedynie formalną afiliację komitetu, popieranie przez określoną partię polityczną czy członkostwo w partii politycznej danego kandydata. Co nie zmienia jednak faktu, że, lokalnie, wyborcy będą mieć wiedzę na temat preferencji politycznych poszczególnych kandydujących, a kandydaci, oceniając pod tym względem nastawienie wyborców, mogą na bieżąco rozgrywać sytuację poszukując w tym zakresie optymalizacji.

Przyjęto, że formalna afiliacja komitetu wyborczego kandydata, oznaczona jako partyjna, powodować będzie ubytek poparcia w I turze wyborów. Nie musi się to jednak przekładać na szanse inkumbentów, którzy kandydują z komitetów partyjnych. Dlatego dodatkowo założono, że wśród inkumbentów kandydowanie z nominacji komitetów partyjnych przynosić będzie więcej korzyści niż strat.

Innym, stosunkowo rzadko uwzględnianym czynnikiem sukcesu w analizowanym tu typie wyborów jest płeć kandydujących. Płeć, podobnie jak pochodzenie etniczne czy przynależności kandydujących do grup mniejszościowych odgrywa względnie istotną rolę w badaniach dotyczących wyborów lokalnych w Kanadzie [np.: Tolley 2011; Kushner, Siegel, Stanwick 1997]. Relatywnie niski udział kobiet zajmujących stanowiska władzy wykonawczej w miastach USA, liczących więcej niż 30 tys. mieszkańców wynosi tam 18,8%⁴, w Polsce po wyborach w 2014 roku, w gminach tej wielkości, taki odsetek to 8,1%. W Kanadzie, w 2009 roku, kobiety zajmowały 15,2% ogółu takich stanowisk [Tolley 2009]. W Polsce, obecnie, prawie 11% stanowisk gminnej egzekutywy zajmowanych jest przez kobiety. Proporcje udziału kobiet po ostatnich wyborach w zasadzie uległy wyrównaniu we wszystkich typach administracyjnych gmin (choć nadal najczęściej kobiety na tych stanowiskach można spotkać w gminach wiejskich), podczas gdy w pierwszych wyborach bezpośrednich żadna kobieta nie objęła władzy w mieście wojewódzkim. Od początku bezpośrednich wyborów kierowników gminnej egzekutywy kobiety częściej wygrywały w gminach wiejskich i relatywnie mało ludnych. W każdym wyborach od 2002 roku, ostatecznie wygrywające kobiety uzyskują średnio od 1,2% do 4,4% mniej głosów w I turze, niż ostatecznie wygrywający mężczyźni. Dlatego m.in. przyjęto, że płeć żeńska będzie czynnikiem obniżającym wynik wyborczy w I turze.

Czynnikiem, który szczególnie często, w badaniach w USA, głównie w przypadku dużych ośrodków, stawiany jest na drugim miejscu, zaraz za statusem inkumbenta, jeżeli chodzi o budowanie szans sukcesu wyborczego i wpływu na odsetek zdobywanych głosów, jest wielkość wydatków ponoszonych na kampanię wyborczą. Czynniki ten w bieżącej analizie nie może być uwzględniony, z uwagi na brak formalnych możliwości odtworzenia tego typu danych dla poszczególnych kandydatów na stanowiska kierowników gminnej egzekutywy⁵. Możemy przyjmować, że w większości gmin w Polsce, ze względu na niewielką liczbę mieszkańców, efektywne jest prowadzenie w zasadzie bezkosztowej kampanii typu *door-to-door* [Chmielewski, Malinowski 2004].

⁴ www.cawp.rutgers.edu/levels_of_office/women-mayors-us-cities-2016 (dostęp 1.07.2016).

⁵ Wydatki na kampanię wyborczą kandydatów do stanowisk gminnej egzekutywy rozliczane są w ramach ich komitetów wyborczych, a nie indywidualnie.

Inne zmienne wskazywane jako czynniki wpływające na odsetek zdobywanych głosów w tego typu wyborach, to np.: wiek kandydata, wydatki na reklamę w różnego typu mediach, wydatki kampanijne ponoszone przez kandydatów (inkumbenci *versus* pretendenci), zajmowanie przez konkurentów różnego typu stanowisk na różnych szczeblach władzy i administracji bezpośrednio przed wyborami i w okresie wcześniejszym [Krebs 1998], liczba wcześniejszych prób dostania się na stanowisko (tzw. *repeat candidates*), pochodzenie etniczne i narodowościowe kandydatów i głosujących, przeszłość zawodowa kandydata [Taylor, McEleney 2015], nieobecność inkumbenta w wyborach, bez względu na powód (wybory w trybie *open race*). W tym zakresie przetestowany zostanie wpływ niektórych zmiennych charakteryzujących kandydatów w sytuacji niekandydowania w wyborach wcześniej rządzącej osoby. Zwykle, w wyborach w trybie *open race* wzrasta liczba kandydujących [Hajnal, Lewis, Louch 2002].

W innych analizach w zakresie tej problematyki obserwuje się odchylenie od cech indywidualnych kandydujących i skupianie się na cechach okręgów wyborczych (w tym przypadku gmin), w zakresie szans reelekcji inkumbentów. W takich analizach często przyjmuje się, że sukces wyborczy może być współokreślany przez zestaw zmiennych definiujących kondycję ekonomiczną lokalnego środowiska (np. różnie operacjonalizowane zmienne obrazujące poziom bezrobocia, inflacji, PKB *per capita*). Akcentuje to możliwość tzw. głosowania ekonomicznego i uwrażliwienie wyborców na ocenę inkumbentów, szczególnie przez stan tych parametrów w roku wyborczym, a nie w okresie całej kadencji [Sarpietro 2014]. Zresztą, również decyzja przedstawiciela lokalnej egzekutywy, w zakresie ubiegania się, bądź nie, o kolejną kadencję, ma być warunkowana kondycją lokalnej gospodarki [Castro, Martins 2011]. Pozostając w obszarze zmiennych ekonomicznych, należy wskazać, że trwałe miejsce w poszukiwaniu determinant reelekcji inkumbentów, zajmuje problematyka manipulacji budżetem albo jego składowymi, np. wydatkami na kulturę [Benito, Bastiada, Vicente 2013]. Zjawisko politycznego cyklu budżetowego (PBC) ma być stosowane przez władzę różnych szczebli, w różnych państwach [McDonald 2014]. Definitywnie interpretowalne jest podług zdroworozsądkowego przekonania w tym zakresie, jako zwiększanie wydatków i długu publicznego oraz zmniejszanie obciążeń fiskalnych w okresie przedwyborczym [Drazen 2008]. W praktyce wyborcy nie muszą być wcale podatni na tego typu manipulacje i mogą za nie karać [np. Peltzman 1992], co ma być charakterystyczne dla dojrzałych demokracji o rozwiniętych gospodarkach [Brender, Drazen 2008]. Istnieją również dowody na to, że wyborcy nie we wszystkich krajach są „ekonomicznie konserwatywni” i ostatecznie poddają się urokowi cyklu budżetowego [np. Akh-

medov, Zhuravskaya 2004; Veiga, Veiga 2007]. Ma to znajdować przełożenie na modele charakteryzujące polityczne cykle budżetowe, uwzględniające reakcje wyborców i działania decydentów [Sedmihradská, Kubík, Haas 2011]. Inne jeszcze czynniki rozważane w tym zakresie, to na przykład wybrane zmienne z zakresu infrastruktury podstawowej, obszaru społecznego czy politycznego [np. Halamska 2001].

Sugerowane założenia można dodatkowo wzbogacić o przewidywanie interakcji między zmiennymi, uwzględniając wyłącznie inkumbentów. Typ afiliacji komitetu wyborczego może moderować poparcie wśród inkumbentów o różnym stażu na stanowisku, ze względu na liczbę ludności gminy. W tym zakresie weryfikacja może dotyczyć jedynie wyborów z 2014 roku, gdyż staż inkumbentów w tych wyborach przyjmuje najwyższe wartości, co umożliwia porównania wśród rządzących o różnym doświadczeniu na stanowisku.

DANE

W bieżącej analizie wykorzystano jedną z baz danych utworzonych do projektu „Uwarunkowania reelekcji egzekutywy gminnej po 2002 roku w Polsce”⁶. Jednostkę obserwacji stanowi każdy zakwalifikowany start kandydata w którychkolwiek dotychczasowych wyborach bezpośrednich na stanowisko gminnej egzekutywy w Polsce (N = 33680). Zbiór danych w takim zakresie ograniczony jest przez usunięcie z bazy danych w pierwszej kolejności trzech gmin: Zielona Góra (miasto na prawach powiatu i gmina wiejska) i Jaślicka (gmina wiejska), co wynika z tego, że w obydwu gminach Zielona Góra w 2014 roku nie przeprowadzono wyborów kierowników gminnej egzekutywy, z powodu ich połączenia. Z kolei gmina Jaślicka na mapie administracyjnej kraju funkcjonuje dopiero od 2010 roku. Wyłącznie tych gmin z analizy (a tym samym startów w wyborach, które w tych gminach wystąpiły), jest konieczne ze względu na zachowanie jednolitości porównywanych danych we wszystkich cyklach wyborów bezpośrednich. W kolejnym kroku z bazy danych usunięto 48 gmin, w których kiedykolwiek w dotychczasowych

⁶ Baza danych zawiera 33 680 obserwacji w postaci startów wyborczych w wyborach bezpośrednich do stanowisk gminnej egzekutywy opisanych cechami kandydatów (np. wiek, płeć, wykształcenie, afiliacja komitetu wyborczego, miejsce na liście wyborczej itp.) i gmin (cechy mierzalne w postaci bezwzględnej i kompilowanej dotyczące różnorodnych cech gmin w różnych odcinakach czasowych). Umożliwia to testowanie hipotez o podłożu teoretycznym i empirycznym oraz wielokierunkową ewaluację wpływu wybranych zmiennych na szanse sukcesu wyborczego kandydatów. Bazę utworzono głównie na podst. danych GUS, PKW i MojaPolis.

wyborach bezpośrednich na stanowiska wójtów, burmistrzów, odnotowano jedno z dwóch, albo obydwu następujące zdarzenia naraz (np. Jasionówka): wybieranie organu wykonawczego przez radę gminy i/lub wybory odbywające się w trzeciej turze. Powodem występowania pierwszej sytuacji jest nieuzywanie przez kandydata oczekiwanego odsetka głosów, albo brak kandydatów (np. Gręboszów w 2006 roku), powodem drugiej sytuacji jest wycofanie się jednego z kandydatów przed drugą turą. Wycofanie się przed drugą turą często nie ma obiektywnego uzasadnienia, jak np. objęcie innego stanowiska przez osobę, która przechodzi do drugiej tury wyborów. W przypadku gminy Dziwnów w 2006 roku, wycofanie się jednego z kandydatów przed drugą turą ostatecznie doprowadziło do serii zdarzeń, których finałem były wybory przeprowadzane na wiosnę 2007 roku. W wyborach tych wygrała osoba, która w regulaminowym trybie w wyborach w 2006 roku w pierwszej turze uplasowała się na miejscu czwartym. Wybory przeprowadzane przez radę gminy uniemożliwiają określenie zmiennej zależnej, a rezygnacja jednego z kandydatów przed drugą turą może potencjalnie oznaczać ciąg wydarzeń którego finałem jest reasumpcja głosowania. Dlatego z analizy usunięto starty wyborcze we wszystkich wyborach bezpośrednich w 48 gminach, w których doszło do takich zdarzeń.

Wyjściową podstawę do analizy stanowi 2428 gmin, w których dotychczas, we wszystkich wyborach bezpośrednich odnotowano w sumie 33 680 startów w wyborach. Natomiast łącznie, w wyborach w latach 2006, 2010 i w 2014 (uwzględniając wykluczenia startów z 48 gmin oraz z obydwu gmin Zielona Góra i z gminy Jaślicka) startowało w sumie 23 519 kandydatów (wliczając wybory rozgrywane w trybie *open race*). Każdy kandydat startujący w jednych wyborach bezpośrednich tworzy jedną obserwację, jeżeli ta sama osoba kandyduje we wszystkich czterech dotychczasowych wyborach w trybie bezpośrednim, wówczas generuje w sumie cztery obserwacje.

METODOLOGIA

W analizie zastosowano regresję wieloraką oraz dwuczynnikową analizę wariancji ze zmienną kontrolną w postaci logarytmu liczby ludności gminy według stanu z 2014 roku (ANCOVA). Zmienną zależną w obydwu przypadkach jest odsetek głosów uzyskany przez kandydatów w pierwszej turze wyborów na stanowiska kierownika gminnej egzekutywy, w 2006, 2010 i w 2014 roku. Statystyki podsumowujące dla tej zmiennej zamieszczono w załączniku 2. W tabeli 1 przedstawiono zmienne niezależne używane w modelach regresji oraz w analizie ANCOVA.

Tabela 1. Charakterystyka zmiennych niezależnych

Zmienne niezależne	Oczekiwany kierunek	Charakterystyka zmiennej
inkumbent (tak = 1; nie = 0)	dodatni	wygrana w wyborach poprzednich (t-1) i kandydowanie w wyborach aktualnych (t)
# konkurentów	ujemny	liczba konkurentów w I turze wyborów, szacowana jako: N kandydujących w wyborach minus 1
komitet bezpartyjny (tak = 1; nie = 0)	dodatni	komitet partyjny, to komitet partii politycznej i komitet koalicyjny, komitet bezpartyjny, to komitet wyborców lub organizacji
pleć (K = 0; M = 1)	dodatni	pleć kandydata oznaczana odwrotnie niż na ogół, z powodu przewagi mężczyzn wśród ogółu kandydujących oraz wśród inkumbentów, szacowana na podstawie oznaczeń PKW oraz imion i nazwisk kandydatów*
ubiegający się o drugą kadencję (tak = 1; nie = 0)	dodatni	zwycięstwo w wyborach t-1 i kandydowanie w wyborach bieżących t, szacowane od 2002 roku, możliwe do określenia dla wyborów w: 2006, 2010 i w 2014 r.
ubiegający się o trzecią kadencję (tak = 1; nie = 0)	dodatni	zwycięstwo w wyborach t-1 i t-2 oraz kandydowanie w wyborach bieżących t, szacowane od 2002 r., możliwe do określenia dla wyborów w: 2010 i w 2014 r.
ubiegający się o czwartą kadencję (tak = 1; nie = 0)	dodatni	zwycięstwo w wyborach t-1, t-2 i t-3 oraz kandydowanie w wyborach bieżących t, szacowane od 2002 roku, możliwe do określenia dla wyborów w 2014 r.
wiek kandydata	ujemny	w latach wg danych udostępnianych przez PKW**
logarytm populacji gminy	ujemny	logarytm naturalny liczby ludności gminy według stanu na 31.12.2014 r.

Objaśnienia: (*) – wśród kandydujących w 2014 r. PKW błędnie oznaczyło pod tym względem dwóch kandydatów; (**) – według danych PKW w tym zakresie, kandydat który np. w roku 2006 ma 50 lat, cztery lata później, w roku 2010 nie musi mieć 54 lat, zdarza się że wiek takiego kandydującego w 2010 r. to 53 albo 55 lat.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW i GUS.

Modele regresji testują wpływ zmiennych objaśniających na zmienną zależną wśród wszystkich dostępnych startów wyborczych oraz wśród startów w wyborach typu *open race* od 2006 roku. Z kolei analiza ANCOVA uwzględnia jedynie sytuację dla wyborów w 2014 roku, koncentrując się wyłącznie na inkumbentach, według ich stażu na stanowisku, który szacowany jest od wyborów w 2002 roku. Rok 2014 wybrano dlatego, że w wyborach tych,

staż inkumbentów przyjmuje najwyższe wartości, co w praktyce powinno pozwolić na pełniejszą obserwację losów inkumbentów wielokadencyjnych. W tym zakresie, schemat badawczy ANCOVA wygląda następująco: dla efektów głównych: dla zmiennej staż inkumbenta – 3 poziomy pomiaru (tabela 1: ubieganie się o drugą, trzecią i czwartą kadencję); a dla zmiennej afiliacja polityczna – 2 poziomy pomiaru (tabela 1: komitet partyjny i bezpartyjny). Trzecia zmienna niezależna, to zmienna kontrolna (towarzyszająca), o charakterze zmiennej ilościowej – zlogarytmizowana wartość liczby ludności gmin według stanu na 31.12.2014 roku.

W sumie ANCOVA w takim kształcie weryfikuje dwa efekty główne oraz efekt interakcji między efektami głównymi, dodatkowo efekt zmiennej towarzyszącej oraz interakcje pojedynczych i obydwu efektów głównych ze zmienną towarzyszącą. Liczebność grup porównawczych pozostaje niezbilansowana.

Staż inkumbentów szacowany jest w tej analizie od 2002 roku i pierwszymi wyborami, w których ta zmienna „oddziałuje” są wybory w 2006 roku. Jednocześnie w wyborach w 2002 roku, 60% wygrywających miało status inkumbenta z okresu wyborów pośrednich (wyłaniania wójtów przez rady gmin). W tym przypadku zrezygnowano z uwzględniania stażu z okresu wyborów pośrednich z uwagi, po pierwsze na obowiązujący wówczas tryb wyłaniania gminnej egzekutywy – co skutkowało wtedy niepełnymi kadencjami na stanowisku wskutek częstych konfliktów w radzie gminy [Regulski 2000], a po drugie ze względu na jakość danych charakteryzujących ten okres i znaczące trudności z ich rzetelnym odtworzeniem.

ANALIZA

W tabeli 2 przedstawiono modele regresji dla zmiennej wyjaśnianej: odsetek głosów zdobywanych przez kandydatów w I turze. Pod uwagę brano zarówno wybory z obecnością inkumbenta, jak i wybory, w których inkumbent nie kandydował.

Model 1 przedstawia wyniki predykcji dla wszystkich startujących kandydatów w wyborach w 2006, 2010 i w 2014 roku, co daje w sumie 23 519 takich startów. Modele, 2, 3 i 4 przedstawiają sytuację w kolejnych wyborach od 2006 roku do wyborów ostatnich w 2014 roku. We wszystkich modelach w tabeli 1 uzyskujemy oczekiwany znak przy poszczególnych predyktorach. Każdy z modeli objaśnia ponad 60% zmienności głosów uzyskiwanych przez kandydatów w I turze wyborów. Najsilniejszym predyktorem jest zawsze status inkumbenta (Beta standaryzowana od 0,545 w modelu 4 przedstawiającym sytuację w wyborach w 2014 roku, do 0,594 w modelu 3 przedstawiającym

sytuację w wyborach w 2010 roku). Kolejną zmienną odsetka głosów wypracowywanych w I turze jest liczba konkurentów (Beta: od $-0,376$ w modelu 3, do $-0,410$ w modelu 4). W tym zakresie, oficjalna afiliacja komitetu wyborczego może liczyć na wartości od $0,038$ w modelu 4, do $0,072$ w modelu 2 przedstawiającym predykcję dla wyborów z roku 2006. Siła oddziaływania płci kandydujących w każdym z modeli jest najniższa, a w wyborach w 2010 roku wpływ tej zmiennej okazuje się nieistotny.

Tabela 2. Modele regresji dla zmiennej zależnej: siła kandydata we wszystkich startach wyborczych od 2006 do 2014 roku

Zmienne	Model 1 ogółem	Model 2 2006	Model 3 2010	Model 4 2014
inkumbent (tak = 1; nie = 0)	29,111*** (0,215)	30,051*** (0,378)	30,616*** (0,375)	26,585*** (0,363)
# kontrkandydatów	-4,838*** (0,051)	-4,514*** (0,082)	-5,086*** (0,097)	-5,059*** (0,091)
komitet bezpartyjny (tak = 1; nie = 0)	2,599*** (0,200)	3,586*** (0,342)	2,206*** (0,351)	1,882*** (0,348)
płeć (K = 0; M = 1)	1,158*** (0,262)	1,086* (0,486)	0,828† (0,462)	1,384** (0,418)
stała	34,288*** (0,333)	32,875*** (0,591)	34,976*** (0,592)	35,637*** (0,553)
R skorygowany	63%	64%	65%	61%
N	23 519	8037	7601	7881
$p < 0,001$ (***); $p < 0,01$ (**); $p < 0,05$ (*); $p < 0,1$ (†)				

Objaśnienia: podano wartości współczynników niestandardyzowanych; w nawiasach – wartości błędu standardowego; nie uwzględniono danych z gmin wykluczonych z analizy (dotyczą tab. 2–5).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych: PKW (dotyczy tab. 2–5).

W tabeli 3 przedstawiono z kolei sytuację podczas wyborów, w których rządzący w poprzedniej kadencji nie startuje, (wybory w trybie *open race*). Do zestawu zmiennych obecnych w tabeli 2, dodano wiek kandydujących eliminowany poprzednio ze względu na zbytnią współliniowość ze zmienną status inkumbenta. Każdy z modeli wyjaśnia 30% wariacji zmiennej objaśnianej. Model 5 w tabeli 3 przedstawia efektywność sugerowanych zmiennych objaśniających w modelowaniu wartości zmiennej zależnej dla wszystkich dotychczasowych wyborów typu *open race* od 2006 roku licząc. W sumie, w wyborach

w 2006, 2010 i w 2014 roku o stanowisko otwarte (*open seat*) naliczono 2966 startów osób w grupie analizowanych gmin. Modele 6, 7 i 8 przedstawiają sytuację w wyborach typu *open race* rozgrywanych, kolejno w latach: 2006, 2010 i 2014. W wyborach tego typu nie ma znaczenia płeć kandydującej osoby. Najsilniejszą zmienną wśród proponowanych, w każdym z modeli pozostaje liczba konkurentów (Beta standaryzowana od $-0,520$ w modelu 7 przedstawiającym sytuację w wyborach w 2010 roku do $-0,538$ w modelu 8 przedstawiającym sytuację w wyborach w 2014 roku). W tym zakresie, wielkość wpływu formalnej afiliacji komitetu wyborczego na zmienną zależną utrzymuje się na względnie stałym poziomie w wyborach w 2006 i w 2010 roku (Beta: 0,135 i 0,146). Dodatkowo, w ostatnich wyborach wiek kandydującego wykazuje większą siłę wpływu na zmienną zależną niż afiliacja komitetu wyborczego (Beta: $-0,069$ w stosunku do 0,038).

Tabela 3. Modele regresji dla zmiennej zależnej: siła kandydata w wyborach, w których nie kandyduje rządzący w poprzedniej kadencji (wybory w tzw. trybie *open race*), od 2006 do 2014 roku

Zmienne	Model 5 ogółem	Model 6 2006	Model 7 2010	Model 8 2014
# kontrkandydatów	-5,713*** (0,168)	-5,353*** (0,259)	5,647*** (0,299)	-6,451*** (0,325)
komitet bezpartyjny (tak = 1; nie = 0)	4,696*** (0,679)	5,756*** (1,093)	6,502*** (1,206)	1,483 (1,258)
wiek (w latach)	-0,142*** (0,033)	-0,092 (0,060)	-0,196*** (0,058)	-0,138** (0,053)
płeć (K = 0; M = 1)	-0,474 (0,825)	-0,046 (1,441)	-1,967 (1,507)	-0,103 (1,350)
stała	50,095*** (1,860)	45,736*** (3,237)	52,384*** (3,311)	54,145*** (3,172)
R skorygowany (w %)	30	30	30	30
N	2966	1096	923	947
p < 0,001 (***) ; p < 0,01 (**); p < 0,05 (*); p < 0,1 (†)				

Wreszcie, w tabeli 4 uwzględniono staż inkumbenta na stanowisku. Model 9 przedstawia sytuację dla wyborów w 2010 roku, a model 10 dla wyborów w 2014 roku. Pod uwagę brane są zarówno wybory, w których kandyduje inkumbent, jak i wybory bez obecności inkumbenta. Modele 9 i 10 sugerują, że na najwyższy udział głosów w I turze liczyć mogą „nowi” inkumbenci, którzy ubiegają się o drugą kadencję – pierwszą reelekcję. Bez względu

na fakt, czy władzę sprawowali już wcześniej będąc wyłanianymi w wyborach bezpośrednich, czy nie (np. dla wyborów w 2014 roku: rządzenie w kadencji 2002–2006, przerwa w kadencji 2006–2010, następnie wybór na kadencję 2010–2014 i uzyskanie reelekcji w 2014 roku). Każdy konkurent w wyborach zwykle odbiera ok. 5% głosów, a start pod sztandarem komitetu wyborców lub organizacji dodaje ok. 2% głosów w I turze. Jednocześnie, kobiety tracą ok. 1% głosów w stosunku do kandydatów płci męskiej. Na zmienną zależną w modelu 9 najsilniej wpływa zmienna: inkumbent ubiegający się o trzecią kadencję (Beta = 0,498), a najslabiej płeć i afiliacja komitetu wyborczego (Beta = 0,014 i 0,044). Podobną siłę i kolejność wpływu predyktory zachowują w wyborach w 2014 roku (model 10). Najsilniejszą jest liczba konkurentów (Beta = -0,412), a najsłabszymi płeć i afiliacja komitetu (Beta = 0,025 i 0,038).

Tabela 4. Modele regresji dla zmiennej zależnej: siła kandydata we wszystkich startach wyborczych w 2010 i w 2014 roku z uwzględnieniem efektu stażu inkumbenta

Zmienne	Model 9 2010	Model 10 2014
inkumbent ubiegający się o drugą kadencję	32,714*** (0,558)	28,087*** (0,564)
inkumbent ubiegający się o trzecią kadencję	29,501*** (0,432)	26,261*** (0,617)
inkumbent ubiegający się o czwartą kadencję		25,665*** (0,494)
# kontrkandydatów	-5,119*** (0,097)	-5,082*** (0,091)
komitet bezpartyjny (tak = 1; nie = 0)	2,231*** (0,350)	1,891*** (0,348)
płeć (kobieta = 0; mężczyzna = 1)	0,942* (0,462)	1,452** (0,419)
stała	34,986*** (0,591)	35,652*** (0,552)
R skorygowany (w %)	65	61
N	7601	7881
p < 0,001 (***); p < 0,01 (**); p < 0,05 (*); p < 0,1 (†)		

Z kolei modele w tabeli 5 przedstawiają wpływ zmiennych niezależnych na głosy uzyskiwane w I turze wyborów, jedynie wśród inkumbentów. Tak jak w modelach w tabeli 3, dodano zmienną wiek kandydujących. W sumie we wszystkich dotychczasowych wyborach od 2006 roku, kandydowało

6519 inkumbentów (model 11), najmniej w 2006 roku – 2144 (model 12), a najwięcej w ostatnich wyborach – 2188 (model 14). Wszyscy inkumbenci dotychczas kandydujący (model 11), tracili zwykle ok. 7,5% głosów z powodu każdego konkurenta, ok. 0,5% ze względu na każdy kolejny rok swojego wieku, dodatkowo mężczyźni byli premiovani za płeć w skali ok. 1,5% punktu procentowego więcej uzyskiwanych głosów w I turze w porównaniu do kobiet. Partyjna afiliacja komitetu wyborczego działa odwrotnie, niż w przypadku kandydatów niebędących inkumbentami, bo w przypadku inkumbentów oznacza dodatkowe ok. 1,3% głosów więcej w I turze, a w ostatnich wyborach prawie 2% więcej. Ten predyktor nie oddziałuje istotnie w wyborach w 2006 roku, poza tym jego siła wpływu na zmienną zależną we wszystkich analizowanych wyborach jest porównywalna z płcią kandydatów (Beta standaryzowana w modelu 11, odpowiednio: $-0,025$ i $0,022$). Najsilniejszym predyktorem w każdym modelu w tabeli 4 pozostaje liczba konkurentów (Beta: od $-0,615$ w modelu 13 do $-0,679$ w modelu 12), a następnie wiek inkumbentów (Beta od $-0,137$ w modelu 12 do $-0,202$ w ostatnich wyborach – model 14). Z kolei płeć inkumbentów w poszczególnych wyborach nie wpływa istotnie na ich wynik w I turze.

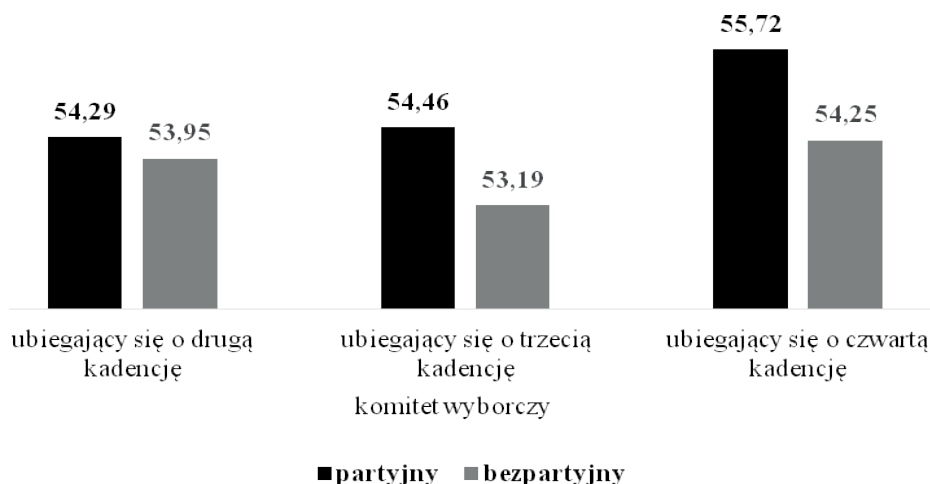
Tabela 5. Modele regresji dla zmiennej zależnej: siła kandydata wyłącznie wśród inkumbentów w wyborach w 2006, 2010 i w 2014 roku

Zmienne	Model 11 ogółem	Model 12 2006	Model 13 2010	Model 14 2014
# kontrkandydatów	-7,481*** (0,105)	-7,808*** (0,177)	-7,328*** (0,192)	-7,250*** (0,178)
komitet bezpartyjny (tak = 1; nie = 0)	-1,258*** (0,448)	-0,131 (0,820)	-1,631* (0,771)	-1,881* (0,732)
wiek (w latach)	-0,455** (0,023)	-0,408*** (0,046)	-0,469*** (0,040)	-0,441*** (0,034)
płeć (K = 0; M = 1)	1,489* (0,625)	2,028† (1,228)	1,570 (1,075)	0,799 (0,961)
stała	95,876*** (1,401)	93,445*** (2,769)	97,369*** (2,451)	94,176*** (2,146)
R skorygowany (w %)	47	49	43	47
N	6519	2144	2187	2188
$p < 0,001$ (***) ; $p < 0,01$ (**); $p < 0,05$ (*); $p < 0,1$ (†)				

W dalszej kolejności przedstawiona jest analiza ANCOVA uwzględniająca zróżnicowanie głosów uzyskiwanych przez inkumbentów w I turze w wyborach w 2014 roku, w zależności od stażu inkumbenta i afiliacji komitetu wy-

borczego, oraz ze względu na liczbę ludności gminy w roku 2014 wyrażoną w postaci zlogarytmizowanej. Wyniki analizy dla efektów głównych wykazują brak istotności efektów głównych – stażu inkumbenta ($F(2, 2176) = 1,177$; $p = 0,308$) oraz afiliacji komitetu wyborczego ($F(1, 2176) = 0,011$; $p = 0,917$). Wpływ zmiennej towarzyszącej jest istotny ($F(1, 2176) = 58,688$; $p < 0,001$), ale wyjaśnia ona znikomy procent wariancji zmiennej zależnej $\eta = 0,026$. Istotność zmiennej towarzyszącej wypracowywana jest przez zwiększającą się liczbę konkurentów, wraz ze wzrostem populacji gminy. Żadna z sugerowanych interakcji również nie spełnia wymogu istotności statystycznej⁷. Jednocześnie, wynik testu Levene'a sugeruje heterogeniczność wariancji grup porównawczych ($F(5, 2182) = 0,864$; $p = 0,504$). Zatem, biorąc pod uwagę różnice w wielkości ludnościowej gmin, inkumbenci o różnym stażu na stanowisku, tak z afiliacją partyjną jak i bezpartyjną komitetu wyborczego, uzyskują zbliżone poparcie w I turze w 2014 roku. Zdobywane przez inkumbentów w I turze wyborów w 2014 roku odsetek głosów, w zależności od stażu na stanowisku z uwzględnieniem afiliacji komitetu wyborczego i ze względu na zmienną kontrolną logarytm populacji gminy w 2014 roku, przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Interakcje zmiennych dla przeciętnego poparcia inkumbentów w I turze w wyborach w 2014 roku, z uwzględnieniem współzmiennnej w modelu (w %)

Objaśnienia: współzmienna występująca w modelu oszacowana jako: 9,0892; nie uwzględniono danych z gmin wykluczonych z analizy.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych PKW.

⁷ Testowane efekty interakcji, to: 1) staż inkumbenta z afiliacją komitetu wyborczego; 2) staż inkumbenta ze zmienną towarzyszącą; 3) afiliacja komitetu wyborczego ze zmienną towarzyszącą; 4) staż inkumbenta z afiliacją komitetu wyborczego i zmienną towarzyszącą.

Z danych na wykresie 1 wynika, że poparcie dla inkumbentów kandydujących w ostatnich wyborach pod szyldem komitetów partyjnych, nieznacznie wzrasta, wraz ze wzrostem stażu na stanowisku oraz ze wzrostem liczby ludności gminy, w której kandydują. Sytuacja taka nie dotyczy inkumbentów z komitetów bezpartyjnych, których poparcie można ocenić jako stabilne. Różnice zdobywanych głosów są jednak niewielkie i, jak już wskazano, nieistotne statystycznie. Z kolei, istotne oddziaływanie na wartości poparcia w I turze, przez logarytm liczby ludności gminy, wynika z liczby kandydujących w wyborach, im większa ludnościowo gmina, tym więcej osób będzie ubiegało się o stanowisko kierownika gminnej egzekutywy (korelacja średnia-słaba na poziomie 0,3 do 0,4). W analizach regresji nie stosowano jako predyktora logarytmu z liczby ludności, gdyż w wyznaczaniu poparcia w I turze tego typu wyborów efektywniejszą zmienną jest liczba kandydujących (operacjonalizowana jako liczba kontrkandydatów). Z kolei, w schemacie analizy ANCOVA lepszym kandydatem na zmienną towarzyszącą jest logarytm z liczby ludności gminy.

Ogółem, bez względu na staż i liczbę ludności gminy, w ostatnich wyborach poszukujący reelekcji z komitetów partyjnych ($N = 376$), uzyskiwali nieco wyższe poparcie, niż ubiegający się o reelekcję i kandydujący z komitetów bezpartyjnych ($N = 1812$, (średnia: 54,72; mediana: 54,46; w stosunku do 53,93 i 53,28; dane w załączniku 3). Z kolei, uwzględniając wartość stażu, wśród inkumbentów mających za sobą jedną i dwie kadencje na stanowisku, przeciętne poparcie uzyskane w I turze w 2014 roku, jest w zasadzie porównywalne zarówno wśród kandydujących pod barwami komitetów partyjnych, jak i bezpartyjnych. Największe różnice występują w przypadku inkumbentów z najdłuższym stażem (trzy kadencje na stanowisku), tutaj, kandydujący z list komitetów partyjnych uzyskali przeciętnie 2,6% głosów więcej niż pozostali. W przypadku kandydatów z komitetów partyjnych większy staż na stanowisku wiąże się ze wzrastającym poparciem. Dane w tym zakresie dla wyborów z 2014 roku zamieszczono w załączniku 3. Wykazano tam również statystyki sumaryczne poparcia inkumbentów w I turze w ostatnich wyborach, w zależności jedynie od wartości stażu inkumbenta na stanowisku. Wynika z tego, że, wśród ogółu inkumbentów, staż na stanowisku w wyborach w 2014 roku w I turze różnicuje przeciętną wartość poparcia na poziomie niższym niż 1%.

Generalnie jednak, to „najmłodszy” stażem na stanowiskach kierowników gminnej egzekutywy mieli najwyższe szanse na reelekcję, tak w ostatnich, jak i w poprzednich wyborach, co z kolei ukazują dane w załączniku 4. Najwyższe przeciętne przyrosty głosów wśród inkumbentów z wyborów na wybory, występują u „najmłodszych”, czyli ubiegających się o reelekcję po raz pierwszy. Inkumbenci „starsi” z wyborów na wybory tracą poparcie. Potwierdza to występowanie *sophomore surge* i przekłada się na najwyższe szanse zwycięstwa wśród ubiegających się o reelekcję po raz pierwszy, czyli mających za sobą

tylko jedną kadencję na stanowisku. W załączniku 4 przedstawiono różnicę przeciętnego poparcia dla wygrywających po raz drugi i pierwszy, trzeci i drugi oraz czwarty i trzeci w poszczególnych wyborach. Wynika z tego, że najwyższy przeciętny przyrost poparcia w możliwych do analizy wyborach dotyczy wygrywających po raz drugi z rządu. Wygrywający po raz trzeci i czwarty odnotowują spadki przeciętnego poparcia w I turze w wyborach kolejnych. W załączniku 4 przedstawiono także odsetek uzyskujących reelekcję po raz drugi, trzeci i czwarty. Wynika z danych, że w 2010 roku reelekcję uzyskało 80% inkumbentów, mających za sobą jedną kadencję i 67% inkumbentów, którzy rządili wówczas przez dwie kadencje. W 2014 roku reelekcję uzyskało prawie 73% inkumbentów ze stażem jednokadencyjnym, 63% ze stażem dwóch kadencji i 61% rządzących przynajmniej od 2002 roku. Odnotowywane osłabienie ubiegających się o reelekcję wraz ze wzrostem liczby kadencji na stanowisku jest cechą typową i obserwowaną w innych krajach [Veiga, Veiga 2006].

PODSUMOWANIE

Dowiedziano, że w wyborach bezpośrednich na stanowiska wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w Polsce, najsilniejszym predyktorem poparcia w I turze wyborów jest status inkumbenta. Największe szanse na reelekcję mają ubiegający się o nią po raz pierwszy, później wzrost stażu na stanowisku działa stabilizująco i stopniowo zmniejsza poziom poparcia z wyborów na wybory. Sprawowanie władzy przez wiele kadencji nie wykazuje wzrostu poparcia w I. turach w kolejnych wyborach. Musimy jednocześnie pamiętać, że perspektywa porównawcza jest tu krótka i dotyczy w pełni jedynie trzech cykli wyborczych, a na tej podstawie trudno wskazywać stały trend. Przykładowo, jak dotychczas, wybory w roku 2010 były dla ubiegających się o reelekcję najbardziej pomyślne, podczas gdy wybory w 2014 roku okazały się najmniej dla nich łaskawe. Pełniejszy ogląd sytuacji w tym względzie wymaga analizy wyników kolejnych, przyszłych wyborów.

Innym czynnikiem nieco słabiej wpływającym na zmienną zależną, niż status inkumbenta, jest konkurencja polityczna wyrażana przez liczbę kontrkandydatów. Każdy kolejny kontrkandydat istotnie obniża poparcie wśród pozostałych kandydujących. Dodatkowo, kandydaci startujący z komitetów partyjnych, jeżeli nie są inkumbentami, to na ogół na takiej afiliacji tracą, z kolei ubiegający się o reelekcję na afiliacji partyjnej komitetu wyborczego zyskują, poza wyborami w 2006 roku. Siła wpływu tego czynnika na poziom poparcia wypracowywany w I turze wyborów jest jednak kilkukrotnie niższa, niż wpływ statusu inkumbenta czy liczby kontrkandydatów. Wreszcie, wpływ płci

kandydującej osoby jest zwykle najniższy, choć wyborcy preferują mężczyzn, jednocześnie w wyborach, w których nie kandyduje osoba rządząca w poprzedniej kadencji, płeć kandydującej osoby nie ma znaczenia z punktu widzenia wielkości poparcia.

Z analizy ostatnich wyborów (uwzględniając wyłącznie inkumbentów), które umożliwiają jak do tej pory najpełniejsze przyjrzenie się losom ubiegających się o reelekcję w zależności od ich stażu na stanowisku, wynika, że staż ten, w tych wyborach, nie ma zdolności do istotnego różnicowania poziomu poparcia w I turze, podobnie jak typ afiliacji komitetu wyborczego inkumbentów, bez względu na staż. Staż inkumbenta, w połączeniu z typem afiliacji komitetu wyborczego, również nie gwarantuje istotnego efektu interakcji. Dodatkowo, nie stwierdzono aby staż, z uwzględnieniem typu afiliacji komitetu wyborczego i ze względu na liczbę ludności gmin, istotnie różnicował poparcie w I turze wyborów w 2014 roku. Choć, jak wynika z danych przedstawionych na wykresie 1, taka tendencja powoli się zarysowuje.

BIBLIOGRAFIA

- Adamowicz Aleksandra. 2015. *Państwo patronalne. Relacje władzy i podległości w małej wspólnocie lokalnej*. Warszawa.
- Akhmedov Akhmed, Zhuravskaya Ekaterina. 2004. „Opportunistic political cycles: test in a young democracy setting”. *The Quarterly Journal of Economics* 119.
- Arvind K. Jain. 1998. *Economics of Corruption*. Boston.
- Bujny Jędrzej, Ziemiński Krystian. 2005. „Kilka uwag na temat zasadności ograniczenia kadencyjności wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)”. *Samorząd Terytorialny* 12.
- Bukowski Michał, Flis Jarosław, Hess Agnieszka, Szymańska Agnieszka. 2011. *Opcja czy osoba? Upartyjnienie versus personalizacja w wyborach samorządowych*. Kraków.
- Bober Jarosław i in. 2013. *Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania. Raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce*. Kraków.
- Brender Adi, Drazen Allan. 2008. „How do budget deficits and economic growth affect reelection prospects? Evidence from a large panel of countries”. *American Economic Review* 87.
- Castro Vitor, Martins Rodrigo. 2011. *Mayors Reelection Choice and the Economy: Evidence from Portugal*. NIPE Working Paper 06.
- Chmielewski Tomasz, Malinowski Krzysztof. 2004. *Door-to-door jako instrument aktywizacji wyborców*. W Marek Jeziński (red.). *Marketing polityczny: w poszukiwaniu strategii wyborczego sukcesu*. Toruń.
- Duraisamy Palanigounder, Lemennicier Bertrand, Khouri Michele. 2014. „Incumbency effect in the Indian Parliamentary Elections, 2004 and 2009: a regression discontinuity approach”. *Journal of Quantitative Economics* 12.
- Drazen Allan. 2008. „Political budget cycles”. W *The New Palgrave Dictionary of Economics*. eds. Steven N. Durlauf, Lawrence E. Blume Palgrave Macmillan. <http://www.dictionaryofeconomics.com/article?id=pde2008_P000346> (dostęp 24.06.2016).
- Drzonek Maciej. 2013. *Reelekcje prezydentów miast w wyborach bezpośrednich w Polsce*. Kraków.

- Fiorina Morris P. 1981. *Retrospective Voting in American National Elections*. New Haven.
- Fraenkel Jon. 2004. „Electoral engineering in Papua New Guinea; lessons from Fiji and elsewhere”. *Pacific Economic Bulletin* 19(1).
- Fraenkel Jon. 2006. „The impact of RAMSI on the 2006 elections in Solomon Islands”. *Political Science* 58(2).
- Freier Ronny. 2015. „The mayor’s advantage: Casual evidence on incumbency effects in German mayoral elections”. *European Journal of Political Economy* 40.
- Gadowska Kaja. 2002. *Zjawisko klientelizmu polityczno-ekonomicznego*. Kraków.
- Gelman Andrew, King Gary. 1990. „Estimating incumbency advantage without bias”. *American Journal of Political Science* 34(4).
- Gendźwił Adam. 2010. „Bezpartyjni prezydenci miast i ich znaczenie dla lokalnej polityki”. *Studia Regionalne i Lokalne* 40.
- Gendźwił Adam, Żółtak Tomasz. 2012. „Bezpartyjność w powolnym odwróceniu. Analiza rozpowszechnienia bezpartyjności w wyborach lokalnych w Polsce w latach 2002–2010”. *Studia Regionalne i Lokalne* 47.
- Haček Miro. 2014. *Local self-government in Slovenia: Dynamical Aspects*. Ljubljana.
- Hajnal Zoltan L., Lewis Paul. G., Louch Hugh. 2002. „*Municipal Elections in California: Turnout, Timing, and Competition*”. San Francisco. CA.
- Halamska Maria. 2001. „*Reprodukcja czy wymiana? Przekształcenia lokalnych elit politycznych w Polsce w latach 1990–1998*”. Warszawa.
- Heinmueller Jens, Kern Holger Lutz. 2008. „Incumbency as a source of spill over effects in mixed electoral systems: Evidence from a regression-discontinuity design”. *Electoral Studies* 27(2).
- Herbut Ryszard. 2008. „*Model demokracji reprezentacyjnej*”. W Jerzy Juchnowski, Marian S. Wołański (red.). *Studia z nauk społecznych i humanistycznych*. Wrocław.
- Holbrook Thomas M., Weinschenk Aaron C. 2014. „Money, candidates, and mayoral elections”. *Electoral Studies* 35.
- Kuković Simona, Haček Miro. 2013. „The Re-Election of Mayros in the Slovenian Local Self-Government”. *Lex Localis – Journal of Local Self-Government* 11(2).
- Kushner Joseph, Siegel David, Stanwick Hannah. 1997. „Ontario Municipal Elections: Voting Trends and Determinants of Electoral Success in a Canadian Province”. *Canadian Journal of Political Science* 30(2).
- Krebs Timothy B. 1998. „The Determinants of Candidates Vote Share and Advantages of Incumbency in City Council Elections”. *American Journal of Political Science* 42(3).
- Lee David S. (2001), *The Electoral Advantage to Incumbency and Voters’ Valuation of Politicians’ Experience: A Regression Discontinuity Analysis of Elections to the U.S. House*, National Bureau of Economic Research. Working Paper 8441.
- Lee David S. (2008), „Randomized Experiments from Non-random Selection in U.S. House Elections”. *Journal of Econometrics* 142(2).
- Lemennicier Bertrand, Katir-Lescieux Honorine. 2010. „Testing the accuracy of the Downs spatial voter model on forecasting the winners of the French parliamentary elections in May-June 2007”. *International Journal of Forecasting* 26(1).
- Levitt Steven D, Wolfram Catherine D. 1997. „Decomposing the sources of incumbency advantage in the U.S. house”. *Legislative Studies Quarterly* 22(1).
- Linden Leigh. 2004. *Are incumbent really advantaged? The preference for non-incumbents in Indian national elections*. Working Paper. Columbia University.
- Łukowski Wojciech. 2012. „*Lokalno-regionalne figuracje polityczne (analiza przypadku z północno-wschodniej Polski)*”. W Małgorzata Dajnowicz (red.). *Regionalne elity polityczne II i III Rzeczpospolitej*. Białystok.

- Macdonald Bobbie. 2014. *Estimating Incumbency Advantages in African Politics: Regression discontinuity evidence from Zambian parliamentary and local government elections*. Working Paper Series 2014, London School of Economics and Political Science.
- Marcinkiewicz Kamil, Stegmaier Mary. 2015. „Ballot Position Effects Under Compulsory and Optional Preferential-List PR Electoral System”. *Political Behavior* 37.
- Marshall Melissa, Shah Paru, Ruhil Anirudh. 2011. „The Study of Local Elections. : Editors’ Introduction: A Looking Glass into the Future”. *PS: Political Science & Politics* 44(1).
- Moore Aaron A., McGregor R. Michael, Stephenson Laura B. 2017. „Paying attention and the incumbency effect: Voting behavior in the 2014 Toronto Municipal Election”. *International Political Science Review* 38(1).
- Oliver J. Eric, Ha Shang E. 2007. „Vote Choice in Suburban Elections”. *American Political Science Review* 101(3).
- Oliver J. Eric, Ha Shang E., Callen Zachary. 2012. *Local Elections and the Politics of Small-Scale Democracy*. Princeton.
- Peltzman Sam. 1992. „Voters as fiscal conservatives”. *Quarterly Journal of Economics* 107(2).
- Regulski Jerzy. 2000. *Samorząd III Rzeczypospolitej. Koncepcje i realizacja*. Warszawa.
- Rutkowski Piotr. 2008. *Klientelizm w perspektywie wyborów samorządowych –studium miasta średniej wielkości. Hipoteza klientelistyczna jako próba wyjaśnienia „fenomenu reelekcji”*. W Jacek Raciborski (red.), *Studia nad wyborami. Polska 2005–2006*. Warszawa.
- Sarpietro Silvia [2014]. *Determinants of Reelection in Portuguese Municipal Elections*. Work Project presented as part of the requirements for the Award of a Masters Degree in Economics from the NOVA – School of Business and Economics.
- Sedmihradská Lucie, Kubík Rudolf, Haas Jakub. 2011. „Political business cycle in Czech municipalities”. *Prague Economic Papers* 1.
- Stonecash Jeffrey M. 2008. *Reassessing the Incumbency Effect*. Cambridge.
- Tarkowski Jacek. 1994. *Patroni i klienci*. Warszawa.
- Taylor Zack, McEleney Sandra. 2015. *The advantages of incumbency and the determinants of municipal candidate vote share: The 2014 City of Toronto Election*. <https://www.assocsv.ca/cpsa-acsp/2015event/Taylor-McEleney.pdf> (dostęp 1.06.2016).
- Titunik Rocio. 2011/2009. *Incumbency Advantage in Brazil: Evidence from Municipal Mayor Elections*, (under revision). Working Paper, University of Michigan.
- Tolley Erin. 2009. „*Women’s Electoral Presence: Refuting the Notion of a Municipal Advantage*”. Paper presented at the annual meeting of the American Political Science Association, September 3, Toronto.
- Tolley Erin. 2011. „Do Women ‘Do Better’ in Municipal Politics? Electoral Representation across Three Levels of Government”. *Canadian Journal of Political Science* 44(3).
- Van Trease Howard. 2005. „The Operation of the single non-transferble vote system in Vanuatu”. *Commonwealth & Comparative Politics* 43(3).
- Trounstone Jessica. 2011. „Evidence of a Local Incumbency Advantage”. *Legislative Studies Quarterly* 36(2).
- Trounstone Jessica. 2016. *Information, Turnout, and Incumbency in Local Elections*. <https://www.princeton.edu/csdp/events/Trounstone020509/Trounstone020509.pdf> (dostęp 1.06.2016).
- Uppal Yogesh. 2009. „The disadvantaged incumbents: estimating incumbency effects in Indian state legislatures”. *Public Choice* 138(1).
- Własiuk Tomasz. 2011. *Przejawy klientelizmu w życiu politycznym współczesnej Polski*. Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem Jacka Raciborskiego na Uniwersytecie Warszawskim, Wydział Filozofii i Socjologii, Instytut Socjologii, maszynopis.

- Veiga Gonçalves Linda, Veiga Francisco José. 2006. „Does Opportunism Pay Off? „. NIPE Working Paper 05, http://www.nipe.eeg.uminho.pt/Uploads/WP_1999-2008/NIPE_WP_5_2006.pdf (dostęp 1.07.2016).
- Veiga Gonçalves Linda, Veiga Francisco José. 2007. „Political business cycles at the municipal level”. *Public Choice* 131.

Streszczenie

W artykule przy użyciu regresji wielorakiej i analizy wariancji w formacie ANCOVA, zaprezentowano weryfikację wpływu wybranych zmiennych na poziom głosów osiągniętych w I turze przez kandydatów na stanowiska gminnej egzekutywy, w wyborach bezpośrednich. Wyniki wskazują m.in., że najsilniej, pozytywnie pod tym względem, szanse kandydatów buduje status inkumbenta, przy czym na największy „zysk” z tego tytułu mogą liczyć inkumbenci ubiegający się o drugą kadencję.

Słowa kluczowe: egzekutywa gminna, reelekcje, inkumbenci, inkumbenci wielokadencyjni, wybory bezpośrednie.

SELECTED DETERMINANTS OF SUPPORT FOR CANDIDATES IN ELECTIONS OF THE COMMUNAL EXECUTIVE (summary)

The article presents the verification, with the use of multiple regression and ANCOVA analysis of variance, of the impact of selected variables on the number of votes obtained by candidates for communal executive offices in the first ballot of direct elections. The results demonstrate, among others, that the status of incumbent has the strongest positive impact on the discussed support, whereas incumbents who apply for the second term may achieve the greatest “profit” in this regard.

Keywords: communal executive, re-elections, incumbents, multi-term incumbents, direct elections.

ZAŁĄCZNIK 1

Liczebność i odsetek kandydujących w wyborach bezpośrednich do stanowisk gminnej egzekutywy, z uwzględnieniem proporcji kandydujących i wygrywających w wyborach kolejnych ze względu na wynik osiągnięty w wyborach poprzednich. Wykazano wszystkie zakwalifikowane starty w wyborach bezpośrednich kierowników gminnej egzekutywy N = 33680, dla N = 2428 gmin.

	Przegrywający Wt = 0		Wygrywający Wt = 1	
wszystkie starty kandydatów w wyborach bezpośrednich				
	N	%	N	%
N	18515	100	7284	100
Rt+1=1	3774	20,38	6519	89,49
Wt+1=1	552	2,98	4982	68,39
Wt+1=1/Rt+1=1	–	14,62	–	76,42
2002				
	N	%	N	%
N	7733	100	2428	100
Rt+1=1	1414	18,28	2144	88,3
Wt+1=1	177	2,28	1673	68,9
Wt+1=1/Rt+1=1	–	12,51	–	78,03
2006				
	N	%	N	%
N	5609	100	2428	100
Rt+1=1	1119	19,95	2187	90,07
Wt+1=1	164	2,92	1733	71,37
Wt+1=1/Rt+1=1	–	14,65	–	79,24
2010				
	N	%	N	%
N	5173	100	2428	100
Rt+1=1	1241	23,98	2188	90,11
Wt+1=1	211	4,07	1576	64,90
Wt+1=1/Rt+1=1	–	17,00	–	72,02
2014				
	N	%	N	%
N	5453	100	2428	100
Rt+1=1	–	–	–	–
Wt+1=1	–	–	–	–
Wt+1=1/Rt+1=1	–	–	–	–

Oznaczenia: Wt = 0/1: przegrywający/wygrywający wybory bieżące (t); Rt + 1 = 1: kandydowanie w wyborach kolejnych (t + 1) tej samej osoby; Wt + 1 = 1: kandydowanie i zwycięstwo w wyborach kolejnych (t + 1) tej samej osoby; Wt + 1 = 1/Rt + 1 = 1: odsetek zwycięstw w wyborach kolejnych, spośród kandydujących w wyborach kolejnych (t + 1).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej. Nie uwzględniono danych z gmin wykluczonych z analizy (dotyczy załączników 1–4).

ZAŁĄCZNIK 2

Statystyki podsumowujące poziom poparcia w I turze wśród ogółu kandydujących we wszystkich wyborach bezpośrednich				
	2002	2006	2010	2014
średnia	23,74	29,69	31,23	30,26
SD	19,87	23,26	23,34	21,84
Min.	0,11	0,16	0,07	0,33
kwartył 1	8,33	10,79	11,55	12,04
mediana	17,32	23,15	25,06	25,51
kwartył 3	34,06	43,87	47,23	44,85
Max.	94,68	97,14	95,51	96,25
N	10161	8037	7601	7881

Statystyki podsumowujące poziom poparcia w I turze wśród ogółu kandydujących we wszystkich wyborach bezpośrednich oraz w wyborach po 2002 roku		
	wszystkie wybory bezpośrednie	wybory od 2006 roku
średnia	28,38	30,38
SD	22,19	22,83
Min.	0,07	0,07
kwartył 1	10,22	11,41
mediana	22,05	24,55
kwartył 3	42,14	45,26
Max.	97,14	97,14
N	33680	23519

Statystyki podsumowujące poziom poparcia w I turze wśród inkumbentów w wyborach bezpośrednich od 2006 roku			
	2006	2010	2014
średnia	56,82	57,73	54,06
SD	19,91	18,18	17,70
Min.	2,70	7,04	8,07
kwartył 1	42,10	44,76	41,47
mediana	57,31	57,66	53,40
kwartył 3	72,76	72,06	66,61
Max.	97,14	95,51	95,00
N	2144	2187	2188

ZAŁĄCZNIK 3

Poparcie w I turze wyborów w 2014 roku dla inkumbentów w zależności od stażu na stanowisku i komitetu wyborczego				
		wszyscy inkumbenci	komitet	
			partyjny	bezpartyjny
ubiegający się o reelekcję po raz pierwszy	średnia	53,96	53,20	54,13
	SD	18,07	16,74	18,36
	Min.	8,07	14,39	8,07
	kwartyl 1	42,07	41,05	42,11
	mediana	54,05	55,96	53,77
	kwartyl 3	66,47	63,75	67,24
	Max.	95,00	90,16	95,00
	N	664	120	544
ubiegający się o reelekcję po raz drugi	średnia	53,33	53,42	53,31
	SD	17,92	18,10	17,90
	Min.	9,82	15,73	9,82
	kwartyl 1	39,86	39,33	39,89
	mediana	51,66	51,22	52,19
	kwartyl 3	66,08	66,45	66,02
	Max.	94,42	91,69	94,42
	N	549	99	450
ubiegający się o reelekcję po raz trzeci	średnia	54,54	56,70	54,13
	SD	17,33	17,09	17,36
	Min.	10,70	11,69	10,70
	kwartyl 1	42,14	44,59	41,72
	mediana	53,72	56,14	53,39
	kwartyl 3	67,48	68,49	66,93
	Max.	94,25	94,25	93,46
	N	975	157	818
	ΣN	2188	376	1812

Poparcie w I turze wyborów w 2014 roku dla inkumbentów w zależności od komitetu wyborczego		
	partyjny	bezpartyjny
średnia	54,72	53,93
SD	17,29	17,80
Min.	11,69	8,07
kwartyl 1	42,83	41,32
mediana	54,46	53,28
kwartyl 3	66,20	66,99
Max.	94,25	95,00
N	376	1812

ZAŁĄCZNIK 4

Różnica poparcia w I turze wśród wybranych po raz kolejny względem wyborów poprzednich					
	2(10) – 1(6) I	3(10) – 2(6) II	2(14) – 1(10) III	3(14) – 2(10) IV	4(14) – 3(10) V
średnia	19,19	-0,09	14,76	-2,39	-1,30
mediana	21,52	-0,98	15,75	-5,07	-1,42

Oznaczenia: różnica odsetka głosów w I turze wyborów wśród: **I** – wybranych po raz drugi w 2010 roku i wybranych po raz pierwszy w 2006 roku; **II** – wybranych po raz trzeci w 2010 roku i wybranych po raz drugi w 2006 roku; **III** – wybranych po raz drugi w 2014 roku i wybranych po raz pierwszy w 2010 roku; **IV** – wybranych po raz trzeci w 2014 roku i wybranych po raz drugi w 2010 roku; **V** – wybranych po raz czwarty w 2014 roku i wybranych po raz trzeci w 2010 roku.

Proporcje uzyskujących reelekcję spośród włodarzy gminnych o określonym stażu na stanowisku kierownika gminnej egzekutywy od 2002 roku (dane w %)		
Uzyskujący reelekcję po raz pierwszy (wybrani na drugą kadencję)	2010	80
	2014	72,94
Uzyskujący reelekcję po raz drugi (wybrani na trzecią kadencję)	2010	67,48
	2014	62,91
Uzyskujących reelekcję po raz trzeci (wybrani na czwartą kadencję)	2014	61,02